Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומערירען אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין פעסט וואיטצנער בולוואר נומ' 29 וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וועכענטליך מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג, אונד קאסטעט

פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פירטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.

פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פירטעליעהר. 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

Nr. 20, צוועלפטער יאהרגאנג | פעסט, מאנטאג ד אדר ה.ת'ר'ם'. | Pest, den 16 Feber 1880.

אין קריעגערישער פריעדען.

„קריעג" אונד „פריעדען" זינד וואהל צוויא ענטגעגען-געזעטצטע בעגריפפע, וויא „ווארם" אונד „קאלט" — אונד זא וויא מאן ניכט זאגען קאנן: „איינע ווארמע קעלטע", זא מיסטע מאן אויך דען אויסדרוק „קריעגערישער פריעדען" אלס איינען בעגריפף בעצייכנען, דער אין זיך זעלבסט דען ווידערשפרוך טראגט. — אונד דאך האבען וויר אין דיעזען צייטען אים אייגענטליכען זיננע דעם ווארטעס איינען קריעגערישען פריעדען: דער קריעגס-שטאנד ווירד איבעראלל ערהאלטעט אונד בעפעסטיגט אונטער דער איסרעדע, דאס מאן דאמיט ניר דען קריעג פערהינדערן אונד דען פריעדען בעפעסטיגען וויללע. דאס אלטע שפריכווארט: „וויללסט דיא פריעדען, זא זייא צום קריעגע גערישטעט!" פערווירקליכט זיך. הייטע הייסט עס: „מאן מיס אונזערען פיינדען דיא גראססע אונזערעס ווידערשטאנדעס צייגען, דאמיט זיא אונס ניכט אנגרייפען!"

אין דער טהראן-רעדע, וועלכע קאיזער ווילהעלם ביא ערעפפנונג דעם דייטשען רייכסטאגעס פאריגען דאנגערסטאג געהאלטען, הייסט עס עבענפאללס, דאס דייטשלאנד זיינען קריעגס-שטאנד ערהאלטען אונד בעפעסטיגען מיססע, אום דיא קריעגס-זיכטיגען פיינדע פאן איהרעם קריעגערישען אנגריפפע אויף דייטשלאנד אבצוהאלטען. ווענן איין ווילדעס רייב-טהיער אנגעגריפפען ווירד, זא צייגט עס דעם אנגרייפער זיינע פירכטערליכען שפיטציגען צעהנע, אלס אב עס זאגען וואללטע: „ווענן דיא אנגרייפסט, זא ווירסט דיא מאכט מיינער צעהנע אין דיינעם פליישע באלד פיהלען!" — אונד זא מיס גאנץ דייטשלאנד פאם שייטעל ביז צור צעהע בעוואפפנעט דאשטעהען, אום דעם אנגרייפער דיא ליסט דעם אנגרייפפעס צו פערטרייבען.

אונד אין דער טהאט האט יעטצט דייטשלאנד אויף בידען זייטען צוויא פיינדע געגען זיך. אים נארדען האט עס רוסלאנד אונד אים זידען פראנקרייך. רוסלאנד קאנן יעטצט ניכט מעהר זיינע עראבערונגס-פאליטיק אים אריענטע פארטזעטצען, וויל עס אן דייטשלאנד אונד עסטערייך-אונגארן שטארקע געגנער פינדעט. רוסלאנד מאכטע דאהער באלד דיעזע בידען אידם פיינדליכען מעכטע שלאגען אונד שיאבען, דאמיט עס זיינע גראס-מאכט ערווייטערן קאננע. מאכט נין רוסלאנד אים נארדען איינען אנגריפף אויף דייטשלאנד, דא קאממט דאנן אויך פראנקרייך אונד בעגיננט דען אנגריפף אויף דייטשלאנד פאם זידען.

דייטשלאנד מיס דאהער פארטוועהרענד קריעגס-גערישטעט דאשטעהען, אים דען קריעגערישען אנגריפף צו פערהינדערן אונד דען פריעדען צו ערהאלטען — אונד אויך עסטערייך-אונגארן מיס דיעזען קריעגס-טאנץ מיטמאכען, וויל אונזערע מאנארכיע עבענפאללס פאם נארדען הער איינען אנגריפף פאן רוסלאנד צו בעפירכטען האט; איסעדעם האבען וויר אבער אויך נאך איינען אנגריפף פאם זידען דורך איטאליען צו ערווארטען. — אין איטאליען האט זיך יעטצט איין פעראיין אונטער דעם טיטעל „איטאליא אירדענטא" (דאס הייסט: דאס „אונצופריעדענע איטאליען") געבילדעט. דיעזער פעראיין בעשטעהט עבען אים זאלכען מעננערן, וועלכע זיך מיט דער יעטציגען גראססע איטאליענס ניכט בעגניגען אונד דאמיט נאך אונצופריעדען זינד, אינדעם זיא אויך נאך דיא זידליכען לענדער עסטערייכס, אין וועלכען נאך מיסטענס איטאליענער וואהנען, אן איטאליען רייסען מאכטען. זא וואללטען גאריבאלד'ס איסשפרוך פערווירקליכען, דאס אללע לענדער, אין וועלכען איטאליעניש געשפראכען ווירד, מיט דעם קאניגרייכע איטאליען פעראייניגט ווערדען מיססען. פאר אללעם וואללען זיא זיד-טיראל פאן עסטערייך אבריסען אונד עס אן איטאליען ברינגען.

וויא נין דיא נייעסטען נאכריכטען לייטען, מיססטע יעטצט אונזער געמיינזאמער קריעגסמיניסטער אונזערע ארמעען אין זיד-טיראל פערמעהרען, אים עס פאר דעם איינברוך דער איטאליענער צו שיטצען. עס זינד בערייטס מעהרערע ארמעע-אבטהיילונגען נאך זיד-טיראל טראנספארטירט ווארדען. בעקאננטליך זינד אויך שאן אים יאהרע 1866 דיא איטאליענער אין טיראל איינגעדרונגען, אים עס פיר איטאליען צו עראבערן. אם 22-טען יולי יענעס יאהרעס האטטע דער איטאליענישע גענעראל מעדיצי איין זיעגרייכעס געפעכט דען עסטערייכערן אין זיד-טיראל געליעפערט, זא דאס ער שאן אין דיא טיראלישע שטאדט ט ר י ע נ ט איינציעהען וואללטע; אבער דורך איהרע אונגליקליכע זעע-שלאכט ביא ליססא וואר דאמאלס דיא מאכט דער איטאליענער געבראכען. הייטע וואללען נין יענע „אונצופריעדענען איטאליענער" איהרען אנגריפף אויף זיד-טיראל ערנייערן, וועסהאלב אונזערע מאנארכיע געגען זיא פערטהיידיגונגס-מאסרעגלן טרעפפען מיססטע.

זא זעהט הייטע דער בעוואפפנעטע קריעגערישע פריעדע אויס: דער נאכבאר דארף דעם נאכבאר ניכט טרייען; ניר מיט געלאדענער פיסטאלע קאנן מאן פיר זיינע זיכערהייט איינשטעהען. דיא אונגעהייערן ארמעען פערשלינגען אללעס געלד אונד ענטרייסען דיא מעננליכע יוגענד דען ניטצליכען ארבייטען. דיא קריעגע קאסטען זעהר פיעל געלד אונד דער „בעוואפפנעטע פריעדע", דער נאך דעם אייפארען דעם קריעגעס פארטדויערט, קאסטעט נאך מעהר. ערסט הייטע שטעללט עס זיך הערויס, דאס דער לעטצטע דייטש-פראנצאזישע קריעג פיר פראנקרייך אלליין אויף פינפצעהן טויזענד מילליאנען צו שטעהען קאם. דורך יענען קריעג פערלאר אלזא פראנקרייך בלאס אן געלד 15,000 מילליאנען — אונד וואס עס ערסט אן מענשען פערלארען האט?! — נין „דער קריעגערישע פריעדע" זעטצט יענע קאסטען נאך פארט — אונד דאס ענדע דאפאן ווירד דער צוזאממענברוך דער פאלקער אונטער דער לאסט דער ארמעע זיין!

ערסט געסטערן ווירדען דיא דעלעגאציאנס-זיטצינגען אין וויען געשלאססען. דיא פרעזידענטען דער בידען דעלעגאציאנען היעלטען שלוס-רעדען, אין וועלכען זיא זאגטען: „וויר וואללען האפפען, דאס דער אללגעמיינע פריעדע ניכט געשטארט ווערדע. דיא רעגירונג מיס אללעס מאגליכע טהין, אים דען קריעג צו פערהינדערן. לייַדער אבער בעניטצען אללע רעגירונגען צור ערהאלטונג דעם פריעדענס אונגעהייער גראססע ארמעען, וועלכע דעם פאלקס-וואהלשטאנדע עבען זא שעדליך זינד, אלס דער קריעג זעלבסט. וויר שטעללען אן אונזערע רעגירונג דיא פאדערונג, דען איבריגען שטאאטען, וועלכע איהרע ארמעען פערמעהרען, ניכט נאכצימאכען, דא אונזערע ארמען פאלקער שאן אהנעהין גענוג לאסטען צו טראגען האבען. וויר האבען אללעס בעוויללינט, וואס צור פערטהיידיגונג אונזערער מאנארכיע נאטהווענדיג איזט. וויר וואללען ניר דען א י פ ר י כ ט י ג ע ן פריעדען, ניכט אבער דען ק ר י ע ג ע ר י ש ע ן פריעדען. ניר אין איינעם איינגעשטארטען פריעדען קאננטע זיך דער פאלקס-וואהלשטאנד ווידער העבען, אים וועניגסטענס דיא אינפערמיידליכען לאסטען ערטראגען צו קאננען. גראף אנדראשי ארבייטעטע פיר דיא פריעדענס-פאליטיק אונד זא מאגע אויך זיין נאכפאלגער, באראן היימערלע, פיר דיא ערהאלטונג דעם פריעדענס טהעטיג זיין.

אדאלף איזאק קרעמיעה.

(שלוס.)

קרעמיעה ווארדע ווידער אים יאהרע 1870 פראנצאזישער יוסטיץ-מיניסטער. אללין דער מאנן וואר בערייטס 74 יאהרע אלט אונד זיינע קראפט קאננטע ער ניכט מיט זא גראססעם ערפאלגע ענטפאלטען אלס בייזהער. איבערדיעס ווארדע ער, בעפאר פאריז פאן דען דייטשען ארמעען אומרינגט ווארדע, אין יענע געגענד פראנקרייכס ענטזענדעט, דיא פאם פיינדע נאך ניכט איבערשוועממט וואר. דא ריכטעטע ער זעלבסט איינע גאנצע רעגירונג איין, אונד מיססטע נעבסט דעם יוסטיץ-מיניסטעריאום אויך נאך דאס קריעגס-מיניסטעריאום איבערנעהמען. מאן דענקע זיך דאך דען עדלען, מענשענ-פריינדליכען קרעמיעה, דען גראססטען אנהענגער דעם פריעדענס, אלס קריעגס-מיניסטער! מאן דענקע פערנער, דאס דיעזער מאנן, דער אונטער דער לאסט פאן 74 יאהרען געביינגט וואר, איינעם מ א ל ט ק ע געגעניבער דיא קריעגערישען אונטערנעהמונגען דער פראנצאזישען ארמעען לייטען זאללטע! גאמבעטטא, דער געגענווערטיגע פרעזידענט דעם פראנצאזישען פארלאמענטס, מיססטע דענן אויך אלסבאלד הערבייאיילען, אום דעם אלטערס-שוואכען קרעמיעה דיא לאסט דעם קריעגס-מיניסטעריאומס אבצינעהמען; אבער אין זיינער איינענשאפט אלס יוסטיץ-מיניסטער פאללבראכטע ער נאך איינע גראססע טהאט צו גונסטען זיינער גלויבענסגענאססען. טראטץ פיעלער הינדערניססע, דיא ער היעביא מיט גראססער קראפט-אנשטרענגונג איבערווינדען מיססטע, שפראך ער נעמליך אין איינעם ערלאססע פאם 24-טען סעפטעמבער 1870 ד י א ג ל י י כ ש ט ע ל ל ו נ ג ד ע ר י ו ד ע ן אין דער צור פראנצאזישען הערשאפט געהארינגען אפריקאנישען פראווינץ אלגיעריאים: היעדורך מאכטע קרעמיעה מיט איינעם פעדער-שטריכע 33000 יידישע שקלאווען צו פ ר י י ע ן ש ט א א ט ס ב י ר ג ע ר ן! דא זעהט מאן, דאס קוים יעמאלס איין מאנן זיינע האהע שטעללונג מיט מעהר אייפער אונד הינגעבונג צום וואהלע זיינער גלייבענס-גענאססען בעניטצט האט, אלס דער אונשטערבליכע קרעמיעה! —

אים יאהרע 1871, אלס איינע פארלאמענטס-נייוואהל שטאטטפאנד, ווארדע קרעמיעה עבען אים איינעם וואהלבעצירקע אין אלגיער צום דעפוטירטען געוועהלט. ער נאהם דיעזע וואהל דארט אן, אבגלייך אויך פאריז איהן צום דעפוטירטען וועהלען וואללטע, אים עבען אויך אין דיעזער דעפוטירטען-שטעללונג דען יודען אלגיעריענס ניטצליך זיין צו קאננען. אים יאהרע 1874 ווארען דיא קעמפפע ביא דען דעפוטירטען-וואהלען זא העפטיג, דאס קרעמיעה קיינע דעפוטירטען-שטעללע ערהיעלט. דער גרייזע מאנן, דער זיך היעדורך זעהר פערלעטצט פיהלטע, וואללטע זיך פאם פאליטישען לעבען גענצליך צוריקציעהען. אים יאהרע 1876 ווארדע ער זאדאנן צום לעבענס-לענגליכען מיטגליעדע דעם סענאטס (אבער-הויזעס) ערנאננט. היער וואר זיינע טהעטיגקייט מעהר קיינע בעדייטענדע, זיינע קארפערליכע אונד גייסטיגע קראפט וואר אין שטאר-

צו נייעם לעבען ערוועקט.
(ש ל ו ס.)

דער יונגע ארצט גלויבטע אנפאנגס, זיין פריינד ארטהור זייא פלאָטצליך וואהנזיננינ געוואָרדען. דאָך דיא וואָרטע זיינעם פריינדעס: „זיא איזט געשטאָרבען, אבער זיא לעבט דאָך!" מאכטען אויף איהן טראָטצדעם איינען ערשיטטערנדען איינדרוק. יעטצט פראגטע ער זיינען פריינד, אָב ער דענן איינסט פערהייראטעט געוועזען? דיעזער פאסטע זיך מיט פיעלער מיהע אונד ערצעהלטע פאָלגענדעס:

„ליעבער פריינד: איך האבע פאָר אכט יאהרען מיינע עדיטה אין לאָנדאָן געהייראטעט. וויר ליעבטען אייגאנדער אויס טיעפסטעם הערצען. דא איך אבער וועגען מיינער ליעפערונגען הייפיג נאך ריסלאנד רייזען מוסטע, וואָללטע מיינע עדיטה ניכט אלליין צוריקבלייבען אונד בעשטירמטע מיך מיט איהרען ביטטען, זיא איינמאל אויף מיינען רייזען מיטצינעהמען. איך מוס עס איינגעשטעהען, איהר דיעזעס אנזוכען גערנע געוועהרט צו האבען, דא עס איך פיר מיך איינע גראָסע בערוהיגונג וואר, דיעזעס געליעבטע געשאָפף אן מיינער זייטע צו האבען. איך קאם נאך אָרעל, מוסטע זיא היער אבער צוריקלאססען, וייל זיא ליידענד וואורדע אונד זיך אונבעדינגט ערהאָלען מוסטע. איך מוסטע וועגען מיינער געשעפטע אונפערציגליך נאך פעטערסבורג געהען. נאך וועניגען טאגען קאם איך נאך אָרעל צוריק, אום מיינע פרויא אבצוהאָלען. אלס איך יעדאָך אין דיא שטאדט קאם, בעגעגנעטע איך איינעם לייבענבעגענגניססע. מיינע פרויא וואר נעמליך וועהרענד מיינער קורצען אבוועזענהייט געשטאָרבען אונד נין וואורדע זיא אין דען פריעדהאָף הינויסגעפיהרט, אום צור עוויגען רוהע בעשטאטטעט צו ווערדען. איך ליעס מיר דען דעקעל דעס זארגעס אָפפנען, אום מיך צו איבערצייגען, אָב דיא טאָדטע ווירקליך מיינע פרויא איזט. ליידער וואר זיא עס ווירקליך. איך גינג אין דען פריעדהאָף הינויס, ביז דיא לעטצטע שיפעל ערדע איינס גראב געוואָרפען וואורד — אונד פערליעס זאָגלייך דיעזען אָרט. וויא מיך דאס אונגליק זאָ שווער געטראָפפען האטטע. דאס זינד נין זעכס יאהרע. נין מוסטע איך וועגען דרינגענדער געשעפטע ניערדינגס נאך אָרעל קאָממען. יעטצט ערבליקע איך ביא דיר מיין וייב. וויא דיעזעס מאָגליך? איזט זיא פאָן דען טאָדטען איפערשטאנדען? אלל' דאס איזט מיר איין אונדורכדרינגליכעס רעטהזעל. אבער. . . . איך שוואָרע דיר: דיין וייב איזט מיין וייב: דיינע רעבעקקא איזט מיינע עדיטה!"...

דער יונגע ארצט מוסטע נין זיינעם פריינדע איפריכטיג מיטטהיילען, דאס ער דיא „רעבעקקא" ווירקליך פאָר 6 יאהרען אויס איהרעם גראבע האָלען ליעס, דא ער, וועגען פערפאָללקאָממנונג אין זיינער מעדיציניסשען קינסט, איינען טאָדטען קאָרפער צום צערשטיקעלן זוכטע. ער ערצעהלטע איהם, דאסס דאס שאָנע וייב נור אים „שיינ-טאָדע" זיך בעפאנד, אויס דעם זיא שפעטער ערוואכטע. ער טהיילטע פערנער זיינעם פריינדע מיט, דאס ער דעם הייבשען יונגען וייבע דען נאמען „רעבעקקא" ערטהיילטע, נאכדעם זיא זיך אן דיא פערגאנגענהייט ניכט ערינגערטע אונד ניכט איינמאל איהרען אייגענען נאמען קאננטע.

ביידע פריינדע וואַרען נין איבערצייגט, דאס דיא „רעבעקקא" ווירקליך דיא פרויא דעס ארטהור וואר. דער יונגע ארצט וואר צו געוויססענהאפט, זיינעם פריינדע דיא רעכטמעסיגע פרויא רויבען צו וואָללען. ער פיהרטע נין דען ארטהור וויעדער צור „רעבעקקא". עס וואורדען פערזיכע געמאכט, זיא אן איהרע ערסטע עהע מיט ארטהור צו עראינ־נערן, דאָך דיעזע שוואור „האך אונד היילינ", ניכטס פאָן אלל' דעם צו וויססען. וואס מיט איהר פאָרגע־גאנגען, בעפאָר זיא צו איהרעם מאננע, דעם יונגען ארצטע, געקאָממען איזט.

דער יונגע ארצט ערקלערטע יעדאָך, וועננ־גלייך מיט געבראָכענעם הערצען, זיינער רעבעקקא, דאס זיא צו איהרעם רעכטמעסיגען מאננע צוריק־קעהרען מיססע. דער מיט איהר שאָן מאָרגען נאך לאָנדאָן אברייזען ווירד. דיא אונגליקליכע פרויא פערשטאנד פאָן אלל דעם קיין וואָרט, דא זיא ווירק־ליך זיך ניכט עראיננערטע, דאס זיא איינסט דיא פרויא איינעם אנדערן געוועזען וועדע. עס וואר געגען אבענד. דיא אונגליקליכע פערליעס אינטער שלוכ־צען אונד יאממערן איהרע וואָהנונג אונד פאָלגטע דעם ארטהור אין דאס האָטעל. פאָן וויא איים אם נעכסטען מאָרגען דיא רייזע נאך ענגלאנד אנגע־טרעטען ווערדען זאָללטע. דער יונגע ארצט צאָג זיך ווייגענד צוריק, וואָרף זיך אויף זיין בעטט, אונד דאכטע דאריבער נאך, דאס עבען אין דיעזער נאכט פאָר 6 יאהרען דיא „רעבעקקא" איהם אלס טאָדטע געבראכט וואורדע. דיעזע געדאנקען בעטייבטען איהן דיא גאנצע נאכט הינדורך. פאָר אנברוך דעם מאָר־גענס האָרטע ער איין לייזעס פאָבען אן זיינער טהי־רע. ער גלייבטע, מאן רופע איהן צו איינעם פאצי־ענטען. ער אָפפנעטע מיט ציטטערנדער האנד דיא טהיר — אונד איינע פרויען-געשטאלט טראט מיט פער־היללטעם געזיכטע אינס צימטער. זיא פיעל אין זיינע ארמע אונד וואר טאָדט. דיא אונגליקליכע קאָננטע עס ניכט איבערלעבען, פאָן איהרעם מאננע, דער איהר לעבענס-רעטטער וואר, געטרעננט צו ווערדען. דער יונגע ארצט האטטע נאך דיא גייסטעסגעגענ־וואָרט, וויעדער-בעלעבינגס-פערזוכע אנצישטעללען. דאָך מוסטע ער זיך אלסבאלד איבערצייגען, דאס רעבעקקא נינמעהר ניכט שיינ-, זאָנדערן ווירקליך טאָדט וואר! —

געשעפטסבעריכט
פעסטער פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואר גע־סטערן שוואך צו מאַרקטע געבראכט, דער פערקויף וואר מעסיג. 10000 מעטצ' וואורדען פערקויפט.

ווייצען טהייס 200 מעטערצ' 76, קילא 14.35 גולד. 200 מעטערצענט, 76 קילא 14.10 גולד. 200 מעטער־צענט' 76 ק' 14.20 גולדען. 200 מטרצ' 76 קילא 14.25 גול. — 200 מטרצ' 75.3 קילא' — 14. גול. 200 מטצ' 75 ק' — 14. גול. 100 מטרצ' 76 ק' 13.90 גולד. — 200 מטרצ' 75 קילא 13.90 גולדען, 300 מטרצ' 75 ק' 13.90 גולד. — (אללעס פער דרייא מאָנאטע.)

קאָרן 10.50 – 10.55 גולד.
קוקורוץ 7.50 גולד. —
ווייצען פער פריה-יאהר 14.55 – 14.60 גולד.
האפער פער פריה-יאהר 7.60 — 7.65 גולד.
קוקורוץ באנאטער פער מאי-יוני 1880, 8.80 — 8.85 גולד.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. ביא דעם אם 12-טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואָכענ־מאַרקטע וואורדען 1425 שטיק גראָס- אונד 1001 קליין-פיעה צו מאַרקטע געבראכט. היעפאָן וואורדען פערקויפט: 28 שטיק שטיערע, פער שטיק פאָן 80 — 150 גולדען — 549 אָכסען דאס פאאר פאָן 180 — 326 גולד. 700 קיהע, דאס פאאר פאָן 150—250 גולד. 91 מעלק-קיהע דאס שטיק פאָן 70—176 גול. 58 שטיק ביפפעל, דאס פאאר צו 130—215 גולד. 477 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאָן 12 — 28 גולד. 524 שטיק לעממער דאס פאאר 5 — 8 גול. — פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסענ-פלייש 50 — 54 גולד. — קוה-פלייש 47—52 גולד., קאלב-פלייש 60 — 80 גולד. — ביפפעל-פלייש 44—48 גולד. —

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 11-טען פעבער 1880.

העדמאננשטאדט:	85	70	72	49	51
לעמבערג:	14	83	55	5	23
פראג:	2	68	69	53	73

פעראנטוואָרטליכער רעדאַקטער: מאיר בר"י רייז.

שעהן סימאָן
עמפפיעהלט זיין עטאבלירטעס
הערען-קליידער-געשעפט
אים גראָסען. — פעסט, ווייצנערשטראססע נומ' 3
אים האָפע.

לאָקאל-פערענדערונג.

איך בעעהרע מיך, מיינען זעהר געעהרטען קונדען אונד געשעפטס-פריינדען אנצוצייגען, דאס מיין זייט 11 יאהרען בעשטעהענדעס קליידער-גע־שעפט פאָן הערען-קליידערן אונד רייזע-קליידערן (בלי חשש שעטנז) ווא איך מיין וואהלאססאָרטיר־טעס לאגער פאָן דען נייעסטען בריננער מאָדע־שטאָפפען האָללע־וואַרען, וועלכעס זיך ביז יעטצט קארלס־קאסערנ-געוואָלב נומ' 3 בעפאנד, זייט דעם 1-טען פעבער אבער, קארלסקאסערנ-געוואָלב נומ' 23 בעפינדעט, מיט דער פערזיכערונג, דאס איך מיינע געעהרטען קונדען אויך פערנערהין אויף דאס רע־עללסטע צופריעדען שטעללע, ביטטע איך אים גע־נייגטען צושפרוך. — האָכאכטונגספאָלל

אדאָלף ראָטה, שניידער-מייסטער. 2—3

קורז-טאבעללע פאָם 12. פעבער.

גאָלד-קורז

	קר.	פל.
זילבער-אַגיא	100	—
דוקאטען	5	53
עסטערריינ-אונגאַרישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	35
נאפאלעאָנדאָר	9	35
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	57	70
20 מאַרקשטיקע	11	53
פאפיער-רובל	1	26

לאָזע.

	קר.	פל.
1851-ער 4פראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	124	—
1860-ער " גאנצע	129	50
דעטטא " פינפטעל	133	75
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	176	—
דעטטא " 50 "	173	—
[illegible]	29	—
[illegible]-לאָזע	17	50
קרעדיט-לאָזע	179	—
קלאַרי-לאָזע צו 40 גולדען	45	—
דאָנוי-דאמפפשיפפ-געזעללשאפטס-לאָזע	107	—
[illegible] לאָזע	25	75
קעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	18	—
[illegible] לאָזע " 20 "	20	60
אָפנער לאָזע " 40 "	44	75
פאלפפי לאָזע " 40 "	43	—
רודאלפס-לאָזע " 10 "	18	25
סאלם-לאָזע " 40 "	52	50
זאלצבורגער לאָזע " 20 "	23	25
סט.-גענאָיס לאָזע " 40 "	47	50

לאָזע.

	קר.	פל.
סטאניסלויער לאָזע צו 20 גולדען	27	50
טריעסטער לאָזע " 100 "	119	50
דעטטא " 50 "	62	50
וואלדשטיין-לאָזע " 20 "	33	75
ווינדישגרעצער " 20 "	37	—
אונגאַרישע פרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	117	—
דעטטא צו 50 גולדען	117	—
וויענער לאָזע	123	—

ווערטה-פאפיערע

	קר.	פל.
אונגאַרישע גאָלד-רענטע	100	85
אונגאַרישע גרונדענטלאסטונגען	89	50
טעמעשוואַר-באנאטער	82	—
זיעבענבירגישע	88	—
גאַליציש	96	80
בוקאָווינער	94	75
אונגאַרישע אייזענבאהן-אנלעהען	117	50
ווייצנערנס-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	90	50
פפאנדבריעפע דער אונגאַרישען באָדען-קרעדיט צו 5 אייגנאלב פראָצענט	102	—
דער אונגאַרישען היפאָטהעקען-באנק צו 5 פראָצענט	92	—
דער אונגאַרישען אללגעמיינען באָדען-קרעדיט-אנשטאלט צו 5 אייגנאלב פראָצענט	95	—
דעטטא צו 6 פראָצענט	107	—
דער פעסטער קאָממערציאַל-באנק	101	75
דער אָסטבאהן	78	75
דער נאָרד-אָסטבאהן	142	55

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע.	געוויכט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
ווייצען נייער באנאטער	—	—.——.—
" "	75	13.80—13.95
" "	76	14.05—13.15
" "	77	14.25—14.35
" "	78	14.40—14.50
" "	79	—.——.—
" "	80	—.——.—
טהייס	74	—.——.—
" "	75	13.90—14.—
" "	76	14.15—14.25
" "	77	14.35—14.45
" "	78	14.50—14.60
" "	79	—.——.—
" "	80	—.——.—
פעסטער באָדען	74	—.——.—
" "	75	13.65—13.85
" "	76	13.90—14 —
" "	77	14.15—14.25
" "	78	14.30—14.35
" "	79	—.——.—
" "	80	—.——.—
ווייסענבורגער	74	—.——.—
" "	75	—.——.—
" "	76	13.90—14.—
" "	77	14.15—14.25
" "	78	14.35—14.45
" "	79	14.50—14.60

פריכטע	געוויכט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן	72	10.60—10.40
גערסטע מאַלץ	62	10.75— 8.85
גערסטע פיטטער	62	7.75— 7.50
האפער	41	7.75— 7.50
קוקורוץ באנאטער	—	8.05— 8 —
אנדערער	73	8.—— 7.95
הירזע	—	7.40— 7.85

טערמין-פרייזע		פער 100 קילאָגראמם
ווייצען	פער אָקטאָבער	—.—
"	"	—.—
"	פריהיאהר	14 55
קוקורוץ	"	8.80
גערסטע	"	—.—
האפער	"	7.60
"	"	—.—
רעפס	"	—.—

באללען-מעהל		קר.	פל.
נומער 0	דער באללען צו 100 קילאָגראמם מיט זאק	24	50
" 1		23	70
" 2		23	—
" 3		22	—
" 4		21	20
" 5		20	—
" 6		18	50
" 7		18	20
" 8		17	80
" 8½		16	60
שפיריטוס: אלטע פעטראָרע פריטהעפע		36	50
" נייע " קאַרטאָפפעל		33	50

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS

Budapest, 1880. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard

דער יידיש-פראנצאזישען יוגענד פייערליך אויס, דאס זא אפט די רעפובליק אונס בענאטהיגען ווירד, ווירד דערזעלבען גערנע אונזער בלוט, אונזער לעבען אפפערן!" דיעזע ווארטע ווארדען מיט שטירמישעם בייפאלל איפגענאממען. זייטדעם אין פראנקרייך יודען וואהנען, האט זיך ביי איינעם יידישען לייבענבעגענגניססע נאך ניע איינע זאלכע טהיילנאהמע געצייגט, וויא ביי דעם לייבענבעגענגניססע קרעמיעה'ס; דער פערשטארבענע הינטערליעס איין פערמאגען פאן איבער איינע מיללידאן, דיא ער זיך דורך „רעדליכע ארבייט" ערווארבען האטטע!

* („אויך קרעמיעה קאנן אירען!") אונטער דיעזער איבערשריפט בריגנט איין פראנצאזישעס בלאטט פאלגענדע מיטטהיילונג: לייריעה אונד גאמבעטטא ווארען אין איהרער יוגענד סעקרעטערע ביי דעם הערן קרעמיעה. איינסט פראגטע איהן איין פריינד, וועלכע מיינונג ער פאן זיינען ביידען יונגען סעקרעטערן האבע? קרעמיעה ערווידערטע היערויף: „נון! נון!" דען לייריעה האבע איך שאן גוט אבגעריכטעט. דער מאנן האט גייסט אונד ווירד איינסט געוויס איין בעדייטענדער שטאאטסמאנן ווערדען; אבער מיט דעם גאמבעטטא האבע איך גראסע שוויעריגקייטען: ער פאסט ניכטס אויף, וואס איך איהם זאגע, אונד קאנן איך איהן דענן אויך צו ניכטס אנדערם פערווענדען, אלס אויף דיא קאווערטס דער בריעפע דיא אדרעססען צו שרייבען!" — דאס וואר דאס אורטהייל קרעמיעה'ס איבער זיינע ביידען סעקרעטערע. אונד דאך האט זיך דער קלוגע אונד שארפזינניגע קרעמיעה אין בעצוג אויף זיינע סעקרעטערע פאללקאממען געאירט. לייריעה איזט איין געוועהנליכער מענש געבליעבען, דער ניע איינע ראללע אין פראנקרייך געשפיעלט האט, וועהרענד גאמבעטטא, דען קרעמיעה בלאס צום „אבשרייבען פאן אדרעססען" בענוטצטע, היטע דער ערסטע אונד בעדייטענדסטע מאנן פראנקרייכס איזט. גאמבעטטא איזט בעקאנטליך ניכט בלאס פרעזידענט דעם פראנצאזישען פארלאמענטס, זאנדערן דער אייגענטליכע בעגרינדער אונד ערהאלטער דער היטיגען פראנצאזישען רעפובליק. צו דיעזער האהע האט זיך איין מאנן ערהאבען, דען קרעמיעה צו ניכטס אנדערם טויגליך היעלט, אלס צום „אבשרייבען פאן אדרעססען"!

* (דער „חכם באשי" פאן ירושלים געשטארבען.) ר' אברהם אשכנזי, דער חכם באשי אדער אבערראבבינער פאן ירושלים, איזט אים אלטער פאן 67 יאהרען געשטארבען. אין ירושלים האט וואהל יעדעס „כולל" איינען אייגענען ראבבינער; אללײן דער „חכם באשי" וואר פאן דער טירקישען רעגיערונג אלס אבערראבבינער פאן גאנץ פאלעסטינא ערנאננט אונד דעם ענטשפרעכענד אויך מיט גראסער אמטס-מאכט בעקליידעט. דער פערשטארבענע שטאממטע אויס מאראקקא אונד קאם אלס 15 יעהריגער קנאבע נאך ירושלים, אום היער זיך אים שטודיאום דעם תלמוד'ס צו פערפאללקאממנען. — ער וואר דאנן אין פערשיעדענען געמיינדען דער טירקייא ראבבינער, ביז דער סולטאן דענזעלבען צום חכם באשי פאן ירושלים אונד גאנץ פאלעסטינא ערנאננטע. ר' אברהם אשכנזי, דער אלס גאון עולם וצדיק פערעהרט ווארדע, וואר אויך איין האכסט געבילדעטער מאנן, דא ער אראביש, טירקיש אונד שפאניש זעהר געלייפיג שפראך אונד שריעב. פאר אונגעפעהר 10 יאהרען הייראטעטע דערזעלבע אלס פיערטע פרויא איין 15 יעהריגעס מעדכען. ער וואר ברוסטליידענד, ערטריג אבער זיינען שמערץ מיט גראסעם פערטרויען אין דיא הילפע גאטטעס. דאס לעטצטע אקטענשטיק, וועלכעס ר' אברהם אשכנזי ז"ל פאר זיינעם טאדע אונטערצייכנעטע, וואר איינע אדרעססע אן דר' לודוויג אויגוסט פראנקעל, סעקרעטער דער יידישען געמיינדע צו ווין. הערר פראנקעל פייערט נעמליך דיעזער טאגע זיין „שבעים-מאל", אים וועלכער פעראנלאססונג דיא בני ארץ הקדושה איהם איינע בעגליקווינשונגס-אדרעססע זאנדטען, ווארין ער אלס „נשיא ארץ ישראל" בעטיטעלט ווירד. וויא זיך דיא צייטען ענדערן! פאר לענגער אלס 20 יאהרען וואר פראנקעל אין ירושלים, אום דארט דיא זאגענאננטע לעמעל'שע קינדער-שולע צו גרינדען. דאמאלס ווארדע פראנקעל פאן דען בעוואהנערן דער הייליגען שטאדט אין דען „חרם" געלעגט, היטע ווארדע ער צום „נשיא ארץ ישראל" ערנאננט! פרייליך האט דיא זאכע אן אונד פיר זיך עטוואס זאנדערבארעס, דא ביזהער נור „גאונים" דען טיטעל אלס „נשיאי ארץ ישראל" ערהיעלטען!

* („אויסעראָרדענטליכע וואהלטהעטיגקייט.") אים ניטרא ווירד געמעלדעט: „דער גוטסבעזיטצער אין דעם בענאכבארטען ארטע איילאק, הערר אדאלף וואללנער, ליעס דיעזער טאגע אללע ביירן זיינעם דארפעס צו זיך בערופען אונד פערטהיילטע אונטער דענזעלבען 3000 מעטצען פרוכט צום אנבויא. איבערדיעס געוועהרטע ער דען בעמיטטעלטען ביירן בעדייטענדע סוממען אלס אנלייהען אויף 8 פערצענט, אונד צוואר מיט דעם בעמערקען, דאס דיעזע פערצענטען צור אונטערשטיטצונג דער ארמען בעפאלקערונג בעשטיממט בלייבען זאללען. איבערדיעס לאסט הערר וואללנער דיא גענצליך פערארמטען, אהנע אונטערשיעד דער קאנפעססיאן, אין זיינעם הויזע טעגליך מיט דען נאטהיגען לעבענס-מיטטעלן פערזארגען. אויך אין ניטרא ליעס ער איין נאמענס-פערצייכניס פאן 120 ארמען לייטען צוזאממענשטעללען, דיא ער וועהרענד דעם ווינטערס מיט האלץ אונד ערד-אפפעלן פערזיעהט. דיעזער מאנן פערדיענט אללערדינגס פיר זיינע אויסעראָרדענטליכע וואהלטהעטיגקייט דיא אללגעמיינע אנערקעננונג!—

* („צאהל דער יודען אין באסניען.") וויא דיא אמטליכען בלעטטער מיטטהיילען, ווארדע פאר קורצעם אין באסניען איינע נייע פאלקס-צעהלונג דורכגעפיהרט. וויא זיך אויס דיעזער ערגאב, לעבען אין גאנץ באסניען 3426 יודען, פאן וועלכען ניכט ווייניגער אלס 2677 יודען אין דער באסנישען הויפטשטאדט סעראיעוואָ וואהנען. מערקווירדיג איזט עס, דאס עבען יעטצט אויס סעראיעוואָ זאגאר איין לעהרער-קאנקורז אויסגעשריעבען איזט, וואביי פאן דעם לעהרער דיא קעננטניס דער דייטשען אונד אונגארישען שפראכע געפאדערט ווירד. דאס איזט דער בעווייז, דאס דיא יודען באסניענס איהרען אנשלוס אן עסטערייך-אונגארן מיט פרייידען בעגריסען!

* („100 גולדען סובווענציאן פיר דיא מוטטער דעם שווארץ.") דער וועהרענד דער שטראססען-רעוואָלוציאן אין אונזערער הויפטשטאדט געטאדטעטע יידישע שטודענט שווארץ האטטע בעקאנטליך אין נאדי-קאראלי איינע ארמע מוטטער. דיעזע ווארדע זייט יאהרען פאן דיעזעם איהרעם זאהנע פאסט גענצליך אויסגעהאלטען. דורך דען פערלוסט דיעזעס זאהנעס פערלאר דיא אונגליקליכע מוטטער אלזא אויך איהרע לעטצטע שטיטצע. דיא שטאדטבעהארדע צו נאדי-קאראלי בעריכטעטע דיעזער טאגע אן דאס מיניסטעריום דעס אינגערן, דאס דיעזער אונגליקליכען פרויא אויס דער שטאדט-קאססא איינע סובווענציאן פאן 100 גולדען געוועהרט ווארדע. — עס איזט דיעס געוויס איינע עדלע, גראסהערציגע טהאט, וועלכע דיא פאללסטע אנערקעננונג פערדיענט! —

* („דיא עסטערייכ-אונגאריש-סערבישע אייזענבאהנ-פראגע") האט בעקאנטליך אין דען היזיגען דעלעגאציאנס-זיטצונגען פיעלע העפטיגע בעראטהונגען הערפארגערופען. דא סערביען אין דיעזער אנגעלעגענהייט נאך אימער שוויעריגקייטען מאכט. אונזערע מאנארכיע ווינשט נעמליך איינען אנגעמעססענען פערטראג אין בעצוג אויף דען אנשלוס אונזערער באהנען אן דיא סערבישען באהנען, דא דיא אויסדעהנונג אונזערעס האנדעלס נאך דעם אריענט נור אין דיעזער ווייזע דענקבאר איזט, וואס סערביען יעדאך ביזהער צו פערהינדערן זוכטע. איינע דעפעשע אויס בעלגראד פאם 14. דיעזעס מעלדעט פאלגענדעס: „אין דער שקופשטינא ווארדע אן דיא רעגיערונג

צום פערהארע געפיהרט, שטעללטע ער נאטירליך יעדע שולד אין אבריעדע. דא בעפאהל דער בירגערמייסטער, דיא פאלטער-ווערקצייגע הערבייצובריננגען.

„איך בין קאיזערליכער בעאמטער! (זאגטע ר' יאסעלמאנן רוהיג) איהר דירפט מיך ניכט פאלטערן אהנע בעזאנדערע קאיזערליכע ערמעכטיגונג."

„דער יודע האט רעכט! (שפראך דער ראטהסהערר) וויר מיססען ערסט דיא קאיזערליכע בעווילליגונג איינהאלען."

דער בירגערמייסטער קנירשטע מיט דען צעהנען פאר צארן, וויל דער ראטהס-הערר אימער צו גונסטען דער יודען שטיממטע; אבער ער האטטע דיא זיטצונג אויפגעשאבען אונד ליעס דען געפאנגענען אין זיינע האפט צוריקפיהרען.

קוים ווארדע ר' יאסעלמאנן אין דאס געפענגניס צוריקגעפיהרט, אלס זיך וויעדער דיא טהירע אפפנעטע — אונד דורך דיעזעלבע טראט יאהאננעס פפעפפערקארן איין.

„הא, (ריעף איהם ר' יאסעלמאנן ענטגעגען) יעטצט ווייס איך, וואהער דער שלאג ריהרט, דער מיך בעטראפפען! איהר וואללטעט אן מיר ראכע נעהמען."

„נון, הערר קאיזערליכער בעפעהלסהאבער אונד רעגיערער (זאגטע פפעפפערקארן מיט שאדענ-פריידע) — איהר ווערדעט געהענגט ווערדען."

„איך ווערדע אייך דען געפאללען ניכט טהון, מיך העננגען צו לאססען; איך ווערדע וויא איינסט יוסף אין מצרים, אויס דעם געפענגניססע בעפרייט ווערדען אונד דאנן וויעדער אלס בעפעהלסהאבער אונד רעגיערער דער יודען הערשען."

„„דאס זינד טריימע!""

„ווארען עס דאך טריימע, וועלכען איינסט יוסף זיינע בעפרייאונג פערדאנקטע! — איבריגענס, וויא נאטט וויל! זאללטע נאטטעס הייליגער ווילע מיינעם לעבען איין פריהצייטיגעס ענדע בעשטיממט האבען, זא זאגע איך פרייא אונד צופריעדען: נאטטעס הייליגער ווילע געשעהע!"

„„יאסעלמאנן, איך קאממע אלס פריינד צו אייך. ביי איירען הערפארראגענדען פעהיגקייטען קאננטע עטוואס גראסעס אונד בעדייטענדעס אויס אייך ווערדען. דעם יודען אבער איזט דיא וועלט פערשלאססען. איהר, דער צום קאיזערליכען בעפעהלסהאבער אונד רעגיערער ערנאננט זייד, ווערדעט פאן איינעם בירגערמייסטער איינער קליינשטאדט איינגעקערקערט, אונד וואהרשיינליך פעראורטהיילט אונד געהענגט ווערדען, וויעוואהל איך קיים עטוואס אונרעכטעס נאכגעוויעזען ווערדען קאנן. דעם יודען געגענאיבער איזט עבען אללעס רעכט, אללעס ערלויבט. איהר זעהט, נאטט האט דיא יודען פערלאססען. שווערט דאס יודענטהום אב; ווערדעט כריסט! דאנן נימט זאפארט איער פראצעס איינע אנדערע ווענדונג; דאס צייגניס דעם בעזאפפענען פייוויל קאנן איך דאנן ניכט מעהר בעלאסטען; דענן דאס צייגניס איינעס יודען געגען איינען כריסטען, אונד צומאל געגען איינען געטויפטען, איזט אונגילטיג. אייך אבער אפפנען זיך דאנן דיא גלענצענדסטען שטעללען אים לעבען.""

„שווייגט, פפעפפערקארן, שפארט אייער באזעס מויל, אללע אייערע איבערערדונגס-קינסטע זינד ביי מיר פערגעבליך. וואס אונטערפאנגט איהר אייך, דאס איהר מיך איבערערדען וואללט? איהר זייד איין אונוויססענדער מאנן, דער ווענינג געלערנט אונד דאס ווענינע פערגעססען האט. — וויא, נאטט האבע אונס פערלאססען, זאגט איהר? נאך ניע וואר אונס נאטט זא נאהע וויא יעטצט. איינע נייע צייט בריכט הערען; 3 וואונדער האט אונס יעטצט נאטט געטהאן, גראסע, מעכטיגע וואונדער, שנעלל נאך איינאנדער. דאס ערסטע, דאס ער מיך האט אויסערוועהלט, גינסט אונד גנאדע צו פינדען אין דען אויגען מעכטיגער קאיזער אונד פירסטען; דאס צווייטע, דאס ער אייערן אנשלאג געשטארט דורך דען כריסטליכען געלעהרטען רייכלין. רייכלין האט עדלע אונד גייסטפאללע פערטהיידיגער געפונדען; נאך איהנען ווערדען אנדערע קאממען, וועלכע דיא מאכט דער קאטהאלישען גייסטליכקייט ברעכען ווערדען — אונד דאס דריטטע וואונדער איזט עבען, דאס דורך רייכלין'ס פערטהיידיגונג דער גמרא דיא מאכט דער גייסטליכקייט שאן יעטצט אים ברעכען אונד שווינדען איזט. עס ווירד באלד אונטער דען קאטהאליקען זעלבסט איינע שפאלטונג ענטשטעהען, אונד מאן ווירד אנדערעס צו טהון האבען אלס אונס יודען צו קוועלען. וויר אבער ווערדען אין רוהע אונד פריעדען אונזערעם נאטטע דיענען, ביז ער זיך אונזער ערבארמט אונד אונס אונזערען ערלאזער זענדעט."

„„איהר אבער, איהר ווערדעט'ס ניכט ערלעבען, דענן איהר ווערדעט געהענגט ווערדען!""

„זא ווערדע איך עס אן יענעם טאגע ערלעבען, דא נאטט דיא טאדטען וויעדער ערוועקעט אונד איהרע גרעבער אפפנעט." —

„„אייך ווירד מאן דיא רוהע דעם גראבעס ניכט גאננען; אייערע לייכע ווירד פערבראננט אונד דיא אשע אין אללע ווינדע געשטרייט ווערדען, וויא מאן עס אפט מיט דען טאדטען יודען געטהאן, דאס מאן זעלבסט איהרע פייערהאפע צערשטארט.""

(פארטזעטצונג פאלגט.)

קער אבנאהמע בעגריפען. ער בעשרענקטע זיך דאראויף, ביא יעדער געלעגענהייט אים זיננע דער רעפובליקאנישען רעגיערונג צו שטיממען.

אין דען לעטצטען יאהרען זיינעס לעבענס פיהרטע ער נור נאך דען טיטעל „פרעזידענט דער יידישען אלליאנץ“ (כל ישראל חברים), דא איהם דיעזער טיטעל ליעבער וואר, אלס דער טיטעל „עקסצעללענץ“, דער יעדעם געביהרט, דער איינסט מיניסטער וואר. וואס קרעמיעה אין דען לעטצטען יאהרען פיר דיא יידישען פליכטלינגע אויס בולגאריען אונד פיר דיא יודען אין רומעניען געטהאן, איזט אללגעמיין בעקאננט. דענן וועגן דער „כל ישראל חברים“-פעראיין יע גוטעס אינטערנאממען, דא גינג אלל דיעזעס פאן קרעמיעה אויס.

אינטערעססאנט איזט איינע רעדע, דיא דערזעלבע אין דער סינאגאגע אין עגיפטען געהאלטען אונד צוואר צו גונסטען דער פרויען. אים נעמליך דען אללגעמיין געפייערטען מאנן צו בעגריסען, פערזאממעלטען זיך דיא יודען אין דער סינאגאגע. קרעמיעה מאכטע דיא בעמערקונג, דאס קיינע איינציגע פרויא ערשיענען וואר. דא בעשטיג ער דיא „בימה“ אונד היעלט פאלגענדע איבערראשענדע אנשפראכע: „מיינע טהייערען ברידער! איך בעטראכטע עס אלס דיא האכסטע עהרע, ווענן איך עבען ביא מיינען גלויבענס-גענאססען אנערקעננונג פינדע. דאס ליעפערט מיר דען בעוויז, דאס מיין שטרעבען ווירקליך מיינען גלויבענס-ברידערן צום נוטצען גערייכט. אלליין איינעס בעפרעמדעט מיך. וויא קאממט עס דענן, דאס קיינע איינציגע פרויא אין דער סינאגאגע ערשיענען איזט? זייד איהר דענן מאהאממעדאנער? וואללט איהר דענן, גלייך דיעזען, דיא פרויען אבגעשפערט האלטען? וויר יודען זינד יא ניכט דא, אום דען געברייכען אונד זיטטען אנדערער פאלקער נאכצומאכען: לויט דער געזעטצע דעם יודענטהום זינד מאנן אונד וויב פאללקאממען גלייכבערעכטיגט. דיא פרויא איזט קיינע שקלאווין, דאס מאן דאס רעכט העטטע, זיא אויס דער געזעללשאפט אויסצושליעסען. דיא פרויא איזט דיא ערסטע ערציעהערין דער יוגענד. וויא זאללטען אבער דיא קינדער פאן דער מוטטער דען גייסט דער פרייהייט ערהאלטען, ווענן דיעזע מוטטער אלס שקלאווין בעטראכטעט אונד בעהאנדעלט ווירד! דאס יודענטהום האט זיך נור דעסהאלב דורך יאהרטויזענדע ערהאלטען קאננען, וויל עס דיא זיטטען זיינער בעהעררשער ניכט אנגענאממען. אונד זא דירפט איהר אייך בעציגליך דער פרויען דיא געברייכע דער מאהאממעדאנער ניכט אננעהמען אונד ניכט בעפאלגען!“ —

קרעמיעה וואר אין זאלכער פריינד דער געדאנקען- אונד רעדע-פרייהייט, דאס ער אלס יוסטיץ-מיניסטער ניע איינע קלאגע געגען איינע צייטונג איינלייטען ליעס. אין פאריזער בלאטט שריעב איינסט: „יוסטיץ-מיניסטער קרעמיעה איזט איין דיעב, דער דען שטאאט בעשטיעהלט!“ אין גאנץ פאריז ווארען דיא געמיטהער וועגען דער פרעכען פערלייםדונג דיעזעס עדלען מאננעס אין טיעפסטער אויפרעגונג. אללעס בעשטירמטע דען יוסטיץ-מיניסטער, געגען דיעזעס פרעכע בלאטט איינען פרעס-פראצעס איינלייטען צו וואללען. קרעמיעה יעדאך ערווידערטע לעבעלנד: „ניין! ניין! דאס טהיע איך ניכט. איך פרייע מיך פיעלמעהר איבער דיעזען אנגריף. דאס ליעפערט מיר דען בעוויז, דאס אין פראנקרייך ווירקליך דיא אונאומשרענקטע פרעס-פרייהייט הערשט, ווענן איין בלאטט זעלבסט מיט איינער זאלך' פרעכען ליגע אויפצוטרעטען וואגט, אהנע איינע ציכטיגונג בעפירכטען צו מיססען!“

אלס מענש אונד פריינד דעם פאטערלאנדעס וואר קרעמיעה עבענפאללס זעהר גראס. אלס פרייסען דעם בעזיעגטען פראנקרייך פינף מילליארדען קריעגס-שטייער אויפערלעגטע, דא גלייבטע דיא פראנצאזישע רעגיערונג, דיעזע אונגעהייערע סוממע דורך פרייוויללינגע שפענדען אויפברינגען צו קאננען. קרעמיעה וואר דער ערסטע, דער צו דיעזעם צוועקע 100,000 פראנקס צייכנעטע. אלס עס זיך דארום האנדעלטע, דען איבערשוועממטען אין זיד-פראנקרייך איינע אונטערשטיטצונג צו ביעטען, דא צייכנעטע קרעמיעה ניכט וועניגער אלס ½ מילליאן!

פאססען וויר דאס לעבענס-בילד דיעזעס מערקווירדיגען מאננעס צוזאממען, דא ערבליקען וויר אין קרעמיעה: איינען אויסגעצייכנעטען רעכטס-געלעהרטען, איינען הערפארראגענדען פאליטיקער אונד שטאאטס-מאנן, איינען עדלען, האכהערציגען כאראקטער, איינען דער גראססטען וואהלטהעטער אונד בעשיטצער דעם יודענטהומס! דער נאמע קרעמיעה ווירד עוויג לעבען אין דען הערצען אלל' דערער, וועלכע דאס וואהל דעם יודענטהומס ערנסט אנשטרעבען! —

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (דאס לייכענ-בעגעגניס קרעמיעה'ס) וואר, וויא נאך ניכט אנדערס צו דענקען, אין איינעמיין גראססארטיגעס. דאס אבער- אונד אינטערהויז שפראכען עס אויס, דאס קרעמיעה דער זאלך גראסע פערדיענסטע אים פראנקרייך אונד אים דיא מענשהייט זיך ערווארב, אויף שטאאטס-קאסטען בעערדיגט ווערדע. דעם מיט בלומען בעקרענצטען לייכענוואגען פאלגטען מעהרערע רעגימענטער מיט טרייער-פלאר. אין דער נעהע דעם וואגענס בעפאנדען זיך דיא פאמיליע דעם פערשטארבענען, הערר איזידאר, גראס-ראבבינער פאן פראנקרייך; דער פרעזידענט דער רעפובליק, הערר גרעווי, דער פרעזידענט דעם פארלאמענטס, הערר גאמבעטטא; פאסט זעממטליכע פראנצאזישע מיניסטער, שטאאטס-סעקרעטערע אונד פארלאמענטס-דעפוטירטע, וויא ניכט מינדער דער אבער-בירגערמייסטער פאן פאריז. עס ערשיענען דעפוטאציאנען אויס וויען, לאנדאן, אלגיער, שטראסבורג, בריססעל אונד דער שווייץ. — אויפפאללענד וואר עס, דאס דיא ראטהשילדס ביים לייכענבעגענגניססע ניכט ערשיענען זינד! אויף דעם פרידהאפע שפראך דער פאריזער אבערראבבינער צדוק-כהן דיא לייכענרעדע ער האב אין זיינער רעדע הערפאר דיא ווארטע דעם קהלת, וועלכע לייטען: מבית הסורים יצא למלוך, עס קאנן איינער אים געפענגניססע געבארען זיין אונד דענגאך איין גראסער מאנן ווערדען! דער פאטער דעם אדאלף קרעמיעה וואר נעמליך אין נימעס (ניהם) וועהרענד דער ערסטען פראנצאזישען רעוואלוציאן מיטגליעד דער שטאדט-בעהארדע. דאמאלס ווארדען בעקאנטליך דיא גייסטליכען אויפס הערטעסטע פערפאלגט, וועלכע קיינען אייד אבלעגען וואללטען, דער רעפובליק טרייא צו בלייבען. דער פאטער קרעמיעה'ס, דער איין זעהר עדלער מענש וואר, ערטהיילטע דיעזען גייסטליכען היימליך רייזע-פעססע, דאמיט זיא זיך פליכטען קאננען. אלס דיא רעפובליק געשטירצט ווארדע, קאם דער אלטע קרעמיעה אינס געפענגניס, וויל ער וועהרענד דער רעפובליק מיטגליעד דער שטאדט-בעהארדע וואר. עס ווארדע איהם יעדאך געשטאטטעט, דאס זיינע פרויא מיט איהם אינס געפענגניס וואנדערטע. וויא דיעזעלבע פאן איינעם קנאבען ענטבונדען ווארדע. עס וואר אדאלף יצחק קרעמיעה, דען זיא אים געפענגניססע צור וועלט בראכטע. אונד דיעזעס קינד אויס דעם געפענגניססע וואר בעשטיממט, איין וואהלטהעטער דער מענשהייט אונד איין רעטטער זיינער גלויבענס-גענאססען צו ווערדען! — הערויף שפראך איין מיטגליעד דעם אבער-הויזעס אים נאמען דעם אבערהויזעס. צוויא יידישע געלעהרטע, נעטטער אונד דירענבורג, שפראכען אים נאמען דער „אלליאנץ“ (כל ישראל חברים); איין יודע אויס אלגיער שפראך אים נאמען דער דארטיגען יודען, דיא דורך קרעמיעה דיא בירגערליכע גלייכבערעכטיגונג ערהאלטען. הערויף זאגטע דער גראס-ראבבינער פאן פראנקרייך, הערר איזידאר איין געבעט. צום שלוס היעלט דער יונגער רומענע איינע רעדע אים נאמען דער רומענישען יודען, פיר דיא קרעמיעה זיך זא אייפריג בעמיהט האטטע. איין יונגער יידישער שטודענט אויס פאריז זאגטע בלאס פאלגענדע ווארטע מיט אויפגעהאבענען הענדען: „היער אם אפפענען גראבע קרעמיעה'ס, דעם גראססען רעפובליקאנערס, שפרעכע איך עס אים נאמען

פאלליעטאן.

רעטטונג דער יודען.

(23-טע פארטזעטצונג.)

אם צווייטען טאגע הערשטע איין שרעקליכער יאממער אין דער איזראעליטישען געמיינדע צו אבערנעה.— ר' יאסעלמאנן, דער קאיזערליכע בעפעהלסהאבער דער דייטשען יודען, ווארדע אלס איין געמיינער פערברעכער פערהאפטעט. פיעל זאגטע אויס, דאס ער פאן יאסעלמאנן איינען דוקאטען ערהאלטען האט, וועלכער בעשניטצט אונד אבגעפיילט וואר. מאן נאהם אים קווארטיערע דעם ר' יאסעלמאנן איינע הויז-דורכזוכונג פאר אונד פאנד אבגעפיילטען גאלד-שטויב. דיעזען גאלד-שטויב האבען נאטירליך דיא באזען פערלייםדער אונטערשאבען, דאמיט מאן גלויבע, דאס עס פאן יאסעלמאנן איזט.

דיא יודען-פיינדע וואַרען נון פאללער שאדען-פרייַדע. דיא כריסטען שריען: ווענן זעלבסט דער קאיזערליכע בעפעהלסהאבער דער יודען איין „קיפפער“ אונד „וויפפער“ איזט, זא זינד עס אויך דיא איבריגען יודען. ניעדער מיט איהנען!“ —

דיא יודען אין אבערנעה וואוסטען פאר שרעקען ניכט, וואס זיא בעגיננען זאללען.— זיא שיקטען דעפוטאציאנען אן ר' ליפמאנן דאקטאר אין מאינץ, אבער דורפטע מאן האפפען, דאס דארטהער הילפע קאממע אונד דאס זיא נאך רעכטצייטיג קאממע? זיא שיקטען איינע באטשאפט אן דען קאיזערליכען לאנד-פאגט (גובערנער); אלליין דיעזער האטטע זיך אן דאס קאיזערליכע האפלאגער בעגעבען, אונד זיין שטעללפערטרעטער ערקלערטע, ניכט בערעכטיגט צו זיין, היער איינצושרייטען. דער איינציגע, דער איינצושרייטען פערמאכטע, וואר דער קאיזער. אבער וויא וויילטע דער קאיזער געגענווערטיג? דיא דייטשען קאיזער האטטען צו יענער צייט קיינע פעסטען וואהנזיטצע; זיא צאגען אים רייכע אומהער, זיך באלד אין דיעזער, באלד אין יענער שטאדט לענגער אויפהאלטענד, אונד צייטונגען, וועלכע, וויא היינטצוטאגע, איבער דיא רייזע דער קאיזער בעריכטען, גאב עס דאמאלס נאך ניכט.— דיא שרעקליכסטע פערצווייפלונג בעמעכטיגטע זיך דער אונגליקליכען יודען; דא גריפפען זיא צום אלטען האנדווערק איהרער עלטערן, זיא בעטעטען נעמליך צו גאטט, אונד טאג אונד נאכט ווארדע דיא סינאגאגע פאן אבערנעה פאן בעטערן ניכט לעער, דיא אונטער וויינען אונד וועהקלאגען אום ר' יאסעלמאנן'ס בעפרייאונג צו גאטט געבעטעט האבען.— ר' יאסעלמאנן לאג אין יענעם דונקלען געפענגניס, אין וועלכעם נאך וועניגע טאגע צופאר דיא דרייא יודען איינגעקערקערט ווארען, וועלכע ר' יאסעלמאנן דורך זיין בעמיהען בעפרייט האטטע.

„ויהי יוסף בבית הסוהר (שפראך ער פאר זיך הין), יעטצט איזט יוסף אים געפענגניססע. יענער יוסף גינג איינסט אויס דעם געפענגניססע הערפאר, אום קאניג צו ווערדען — מיך האט מאן, וויעוואהל בעפעהלסהאבער אונד רעגיערער, אינס געפענגניס געווארפען. נון, גאטטעס הייליגער נאמע זייא געלאבט.— ווענן איך נור וועניגסטענס היער אויס איינעם ספר „לערנען“ קאננטע. איך דארף אלס קאיזערליכער בעפעהלסהאבער ריכטערליכע האפט (איין אנשטענדיגעס צימער אלס געפענגניס) בעאנשפרוכען.“

דער קערקערמייסטער טראט הערײן אונד בראכטע בראד אונד וואססער.

„מיין גוטער פריינד! (רעדעטע ר' יאסעלמאנן איהן אן) איך ווערדע אייך רייכליך בעלאהנען, ווענן איך ווידער פרייא קאממע. געהט הין צום בירגערמייסטער אונד זאגעט איהם, דאס איך אלס קאיזערליכער בעאמטער ריכטערליכעס געפענגניס בעאנשפרוכע. עס קאננטע איהן שווערע פעראנטווארטליכקייט טרעפפען, ווענן ער עס מיר פערווייגערט.“

דער קערקערמייסטער פערשפראך זא צו טהון. אונד אלס ער דען בירגערמייסטער אויפזוכטע, פאנד ער דען גייסטליכען וואלענטינוס אונד יאהאננעס פעפפערקארן ביא דעמזעלבען.

„ניכטס דא! (ריעף דער בירגערמייסטער, אלס ער דען וואונש ר' יאסעלמאננס פערנאהם) דער יודע בלייבט אים לאך!“

„איך מאכטע דאך אייער געשטרענגען ערזוכען, אין דיעזער בעציעהונג דעם וואונשע דעם יודען נאכצוגעבען. אייער געשטרענגען בעוויזען דאדורך דיא האהע אכטונג פאר דעם קאיזערס מאיעסטעט אונד פערמיידען יעדען אנלאס, דאס מאן אייך דער נעהעססיגקייט געגען דען אנגעקלאגטען בעשולדיגע.“

דא אויך דער גייסטליכע דיעזער אנזיכט וואר, זא ווארדע דעם געפאנגענען איין פריינדליכעס ליכטעס צימער אים טהורמע איינגערייםט.

צו דען פארציגען דער „ריכטערליכען האפט“ געהארטע אויך דאס רעכט, ביכער אונד שרייבמאטעריאליען צו בענוטצען, בעזוכע צו עמפפאנגען אונד זיך מיט איינענער קאסט צו פערקאסטיגען.— ר' יאסעלמאנן ליעס זיך פאר אללעם זיינע יידישען ביכער ברינגען, אום זיך אין זיינעם קערקער מיט דער גאטטעסלעהרע צו בעשעפטיגען.